

dens Betydning i Menneskeslægtens Udviklingshistorie gaar langt tilbage i Aarene; hans Tro til dens Fremtid og Muligheder er saa grundfæstet som Amerikanernes egen, og man kan ikke andet end beundre det Skarpsyn, som her gør sig gældende. Umiddelbart skulde man nemlig ikke synes, at det amerikanske Samfund vilde tiltale en Mand med Halvdan Kohts social-ideologiske Indstilling og Forudsætninger, men han erkender rigtigt, at Demokrati og Frihed er det bærende i De Forenede Staters offentlige Forhold og Aandsliv, og han slutter med at fremhæve Nordamerikas leadership of Western civilisation som det foreløbige Resultat af de to Aarhundreders Udvikling.

I en vis Forstand vil ingen vel nu bestride denne Kendsgerning, men andre vil vel nok formulere Paastanden herom paa en noget afvigende Maade i Betragtning af den aandelige Forfladigelse, den Nivellering nedad, som dette Forhold uomtvisteligt har betydet jævnsides med, at en umiskendelig Kulturspredning er foregaaet. Og enkelte Læsere vil maaske i denne Sammenhæng ogsaa savne i hvert Fald nogle Bemærkninger om Amerikanernes Syn paa det gamle Europa, hvor deres Aand altsaa nu virker. Det er ikke uden Interesse.

Erik Møller

Da den 1. amerikanske armé i april 1945 spredte sig ud over Harzen og Thüringen stødte den forskellige steder på hemmelige depoter af tyske officielle dokumenter. På et enkelt sted fandt man ikke mindre end 300 tons dokumenter fra Auswärtiges Amt. Et af hoveddepoterne var beliggende i Meisdorf. 10. april 1945 modtog dette ordre fra Berlin om øjeblikkelig at tilintetgøre dokumenterne fra tiden efter 1936. Da de amerikanske tropper nåede frem nogle få dage senere, var tilintetgørelsen begyndt, men blot mindre dele var blevet ødelagt. Samtlige dokumenter førtes bort fra de forskellige evakueringspladser til en foreløbig opsamlingscentral på slottet i Marburg. Herfra sendtes de senere til Telefunkenhaus i Berlin (amerikansk sektor), hvor de opstilledes efter den gamle tyske arkivordning. Da indsamlingsarbejdet var afsluttet, viste det sig, at samtlige dokumenter fra grundlæggelsen af det nordtyske forbund i juli 1867 og indtil 1920 var fuldstændigt i behold. For perioden 1920—36 opdagedes mindre huller. Fra den egentlige nazistiske periode er lakunerne større, og navnlig fra krigstiden mangler der meget. Dog er der bevaret spredte dokumenter helt frem til Tysklands kapitulation i maj 1945. Enkelte spredte dele af Auswärtiges Amts arkiv er

kommet på russiske hænder. Hovedmassen befinder sig dog i vestallieret besiddelse. I efteråret 1948 evakueredes arkivet til London, hvor det vil forblive, indtil forholdene i Tyskland har trukket sig mere i lave. Sammen med Auswärtiges Amts arkiv opbevares bevarede dokumenter fra Reichskanzlei.

Allerede i efteråret 1945 foretoges den første gennemgang af dokumenterne i Auswärtiges Amts arkiv med det formål at finde materiale til brug for krigsforbryderdomstolen i Nürnberg. I juni 1946 besluttede Foreign Office og State Department at foranstalte en udgave af tyske diplomatiske dokumenter, der kunne belyse tysk udenrigspolitik fra 1918—45. Man besluttede at overlade dette arbejde til faghistorikere, og de fik fuldkommen frie hænder med hensyn til udvalget af dokumenter. I 1946 besluttede man at drage franske historikere med ind i arbejdet, og en fælles tremagts-organisation blev oprettet. De ledende inden for organisationen blev amerikaneren R. J. Sontag, englænderen John W. Wheeler-Bennett og franskmændene Maurice Baumont.

Som et første resultat af arbejdet foreligger to svære bind, hvoraf det ene bærer titlen *From Neurath to Ribbentrop* og det andet *Germany and Czechoslovakia* (Documents on German foreign policy 1918—1945, serie D vol. 1—2. Washington 1949). Dokumenterne er optrykt kronologisk og i engelsk oversættelse. Det 1. bind begynder med en række dokumenter, der belyser Mussolinis besøg i Tyskland i slutningen af september 1937, og det indeholder desuden materiale vedr. Tysklands forhold til stormagterne og annektionen af Østrig i marts 1938. I det 2. bind belyses Tysklands forhold til Tjecoslovakiet. Det 1. dokument i samlingen er dateret 8. oktbr. 1937 og er en depeche fra den tyske minister i Prag omhandlende den voksende modsætning mellem det sudetertyske parti og regeringen i Prag. Det sidste dokument er Münchenoverenskomsten af 29. sept. 1938, der gjorde ende på Masaryks og Benes' statsdannelse. I begge bind er der kun tale om et udvalg af de vigtigste dokumenter. Udgiverne mener imidlertid at turde hævde, at alt af interesse er medtaget. I serie D vil yderligere udkomme to bind, og det er meningen senere at besørge en udgave på originalsproget.

Det nu foreliggende bind i den planlagte store række vil blive en hovedkilde til belysning af forholdet mellem magterne i tiden efter 1920, og udgiverne beror på, at arbejdet vil blive udført på forsvarlig videnskabelig basis. Det må også hilses med glæde, at der er planlagt en udgave på originalsproget. For at lette forskningen benyttelsen af den nye aktstykkksamling inde-

holder det første bind en redegørelse for det tyske udenrigsministeriums arkivorganisation i den nazistiske periode, og i særlige bilag er optaget korte biografiske oplysninger om alle hovedpersoner, der forekommer i dokumenterne. Derimod findes intet personregister.

Udgivelsen af det omfattende dokumentværk vil naturligvis tage en rum tid. De deltagende parter har derfor forbeholdt sig at udgive specialsamlinger, hvis de skønner, at det har interesse. Amerikanerne har benyttet sig heraf til at udsende en særlig publikation indeholdende de vigtigste dokumenter til belysning af forholdet mellem Tyskland og Sovjetunionen i årene 1939—41: *Nazi-Soviet Relations 1939—1941, documents from the archives of the German foreign office* (Department of State, 1948, 362 sider). Udgiver er professor R. J. Sontag og J. S. Beddie. Ligesom i det oven for nævnte bind er der kun tale om et udvalg af de vigtigste dokumenter, men de offentliggjorte dokumenter trykkes uden forkortelser af nogen art. Samlingen indledes med et memorandum af statssekretær v. Weizsäcker af 17. april 1939 i anledning af en samtale med den sovjetrussiske ambassadør om mulighederne for et mere venskabeligt forhold mellem de to lande. Det afsluttes med et referat af samtalen mellem udenrigsminister Ribbentrop og ambassadør Dekanosow 22. juni 1941 efter de tysk-russiske fjendtligheds udbrud. De forklarende noter til dokumenterne i dette bind er indskrænket til det mindst mulige.

Harald Jørgensen.

I forordet til sin i 1941 udkomne, lille erindringsbog: *Erlebtes 1862—1901* udtaler Friedrich Meinecke, at det er hans agt at fortsætte skildringen til slutningen af 1. verdenskrig: »Dog skal dette arbejde, om det endnu lykkes for mig, først udgives efter min død«. Denne bemærkning sigter formodentlig til, at arbejdet næppe kunde udkomme under nazistisk styre. Nu (1949) foreligger det imidlertid trykt under titlen *Strassburg, Freiburg, Berlin 1901—1919*.

De 3 bynavne er de byer, ved hvis universiteter M. i nævnte tidsrum virkede som professor: i Strassburg 1901—06, i Freiburg 1906—14 og i Berlin ved »første garderegiment videnskab«, som universitetet skæmtsomt kaldtes, i årene efter. Når Berlin-tiden fylder omtrent bogens halvdel, skyldes det verdenskrigens begivenheder og M.s udførlige redegørelse for sin stilling til Tysklands politik og anneksionskrav. Han deltog i denne periode